

הלכות פסח סימן תמו תמו

ג' לגגו של אינו יהודי שהיה סמוך לגגו של ישראל ונתגלה החמץ מגגו של אינו יהודי לגגו של ישראל, (ט) הרי זה דוחפו (י) בקנה, ואם היה בשפת או ביום טוב כופה עליו קלי, (יא) (דאסור (ס) לטלטלו ביום טוב ושבח): ד' ימצא פת בפסח בביתו (יב) ואינו יודע אם הוא חמץ או מצה, *מותר אפלו באכילה, דאזלינן (יג) בחר (יד) בתרא. *ואם הוא מעפש הרבה שאי אפשר לו להתעפש כל-כך משנכנס הפסח, אז ודאי הוא חמץ. ואם עברו מימי הפסח שנוכל לתלות שנתעפש משנכנס הפסח עד עתה, אם אנו נוהגים לאפות פת חם בכל יום, תולין להקל אפלו הוא מעפש הרבה, שאנו תולים לומר, בכל יום אפה פת חם ונתנו עליו ולפיכך הרבה להתעפש:

תמו דיני מערכת חמץ בתוך הפסח, וכו' י"ב סעיפים:

א (א) חמץ בפסח אוסר תערובתו בין כמינו בין שלא כמינו (ב) (ב) *במשהו, אפלו

ג הרי"כ משוהב
דשם הדין יראה
ד שם בגמרא י
א מיקרא ורמא
פסחים ל' ב נספח
רב הפוסקים, וכתב
דקפ"ס דק"ק טו
מלכות סאג"ל
אסדות משום דמי
דבר שיש לו חמירין,
ורא"ש בשלח צבורה
ונה שם חמץ הלא
ברלי מנח כלי שפת
החמירי בו

באר היטב

פסח בבית הפסח ואם אפשר נעשה ע"י א"י, אחרונים. והח"י כתב: ודקא
בדלא בשל או נתחמץ תוך פסח דאז לדעת הרבה פוסקים אף בדי"ס ראשון
מבערו כמ"ש בס"ק שלקני זה, עכ"פ אפשר לסמוך עליהם ביו"ט שני וע"י
טלטול לים או ע"י א"י, אבל בטרול לא, דאין בין יו"ט ראשון לשני, ע"ש,
וכ"כ בשו"ת א"י, וכ"כ בית דין חלוק בין ראשון לשני אם אנו חמץ גמור. ואם
נמצא מערכת חמץ בדין של פסח ונכנסו ע"י טלטול לים או לרית או ע"י א"י,
דאם ישנה עד שיקנס יום אחרון של פסח והא סתם להשהותה ונתקצא שפסח
חזר לקטרו, פ"ח, ט"א חז"י. ועסי חס"ז ס"י, והגאון הרי"ש מקרא לא

פסח בבית פנה: (ס) לטלטלו. פ"א אף ע"י דחיפה בקנה, עין ט"ז סימן שיא
ס"ק ב. ועין בט"ז סימן שח ס"ק יח דשם פסק דמיר לנר דבר הפקעה ע"י
סכין מן המפה, ע"ש. וצ"ע: (י) בתרא. אפלו מצאו בגמא נמי שרי דמסתמא
בדקה ביד, אם לא שיש חרין הקנה בקרעי הסכה, מ"א:
(ב) במשהו. מדאורייתא הוי חמץ כשאר אסורים אלא שחכמים התירו בו
פינן דאית בה פת ולא ברילי מנה קלי שפא. וכתב רב בתשובתו סימן
כח: ה"א דאיכא עור צד להקל אפשר לקמף על מ"ש המדקכי דיש לקמף
אשאלות (הביאו התוס' פסחים ל ע"א ד"ה אמר רבא) ויש להקל ולבשל חמץ

משנה ברורה

מצא חמץ ביום טוב שני אינו כופה עליו את הכלי אלא יוציאנו
ויבערנו מיד, והוא הדין אם מצא ביום טוב ראשון, שצריך לקפות
עליו קלי, ועמור בן עד להלילה וכשיגיע יום טוב שני יבערנו. ועין
בשערי כנסת הגדולה, והובא באליה רבה, שפסח פוסקים תולקים
על זה, דיום טוב רבנן שיינהו רבנן פיוס טוב ראשון לכל דבר.
ולתקנה הסקימו (טז) האחרונים, דאם כבר כחם חמץ, יום טוב
שני בראשון, רק אם לא בשל חמץ או נתחמץ תוך הפסח, דאינו
בכלל בטול, והנה בזה שיעור פנימי, דלכלי עלמא עובר בזה על כל
נראה וכל ימצא, יש לקמף פנה על סכרת היש-מיר-שאומר ולטלטל
בעצמו חמץ להשליכו לים או לבית הכסא, מאחר שדעת רב
ראשונים מותר בזה גם ביום טוב הראשון: ג' (ט) הרי זה דוחפו.
אף דאין חמץ שלו ואינו עובר בכל נראה, מפל מקום אסור
להשהותו פרשונו, דלמא אתי למיכל מנה בשעה שעולה על הג'
להשתמש בו: (י) בקנה. ולגע בו בידים אסור, דלמא אתי למיכל
מנה. וצ"ע על-גב דחמץ שלו מלטלו ושרפו בחל-המועד,
וכרלעיל בסעיף א, התם שאני, דכיון שהיה מתור עליו לשרפו לא
חלשינן שפא ויבכה ויאכלנו: (יא) דאסור לטלטלו וכו'. ה"נ
אף על-ידי דחיפה בקנה⁽¹⁸⁾. דטלטול מן הצד שמה לטלטל⁽¹⁹⁾, וישנה
עד חל-המועד ואחר-כך דחפנו לגגו של עפ"ם או לרשות
הרבים: ד' (יב) ואינו יודע וכו'. דין זה הוא לפי מנהג זמננו,
שהיו אפי' מצות עברה קצת ולא היו תולקין בתאנם מבקרות של

באר הלכה

אזה שאלח חמץ ותפורה הורה לאסרו, דבר פנה האחרונים אם מטר לו
להולכו לביתו⁽¹⁶⁾ כדי לכפות עליו קלי או צריך לזקק אותו סוף מסו. עין
בחק-יעקב והאלה רבה וקבית-מאיר. והפאה, דאפלו אם נמצא דמטר לו
לטלטל בחורה כיון שהוא כבר בידו, ושמחלה טלטלה בהתר וברשות.
וההיא דעיל סימן רכו וסימן שח סעיף ג, מכל מקום אין לו להולכה
לבינו אלא לביד הכסא, ולא התירו בכפית קלי אלא משום דלא אפשר
לטלטל. מה שאין פן הקא שבלאו הכי מלטלה, וכן משמע מאלה רבה
בסוף דבריו: * מותר אפלו באכילה, דאזלינן בחר בתרא. הרי"ר
והרמב"ם והרא"ש והש"מ דין זה לגמרי, ועין באחרונים שדדקו בזה.
והנה בפרשי רבנו חננאל שכתבנו אשר נצא כעת לאור בענין השם חמירי
כתב להראי בהאי סוגיא, שכל עקר דין זה הוא רק אלאחר הפסח, עין שם,
וטובן טעמו, דעל תוך הפסח שהוא כבר לא הוי מקלין כלי האי לאכל
דבר שהוא חשש חמץ גמור, רק בלאחר הפסח שהוא מדרבנן, ואפלו למאן
דמטר שהוא מראשיתו, על-כ"כ צ"ע אין בו ברת לכלי עלמא, ואפשר
דמשום טעם זה השיטתו הראשונים, דלא הנה בירא להו דבר זה.
דלמעשה, קודאי אין להקל בחוף הפסח כנגד הרבנו חננאל⁽²⁰⁾, שכל דבריו הם
דברי קבלה: * ואם הוא מעפש הרבה. משמע שאם הוא מעפש מעט
סלין להקל שפתעפש ביום יומים מימי הפסח ומה שכתב דאם עברו מימי
הפסח, רוצה לומר, שיעברו ימים הרבה מימי הפסח, ועין היטב באמרא:
* במשהו. עין במשנה ברורה מה שכתבנו בשם האחרונים, ועין בפרש
מגדים שכתב, דלענין למכר לעפ"ם חוץ מקמי אסור שבו,
אף דאנו נוהגין להחמיר כמו שכתב הרמ"א בהג"ה, מכל מקום אפשר
לומר דאף ה"א דאיכא חר צד להקל מטר למכר לעפ"ם, עין שם:

חמץ: (יג) בחר בתרא. והרי משתמשין בעת רק במצה בכל הבית,
וכודאי היא ממצה שמשתמשין באחרונה. וכתבו האחרונים, דאפלו
הבדיקה, שפון הסתם בדין ברינו בחורין ובסרקין, כמו שנתבאר לעיל בסימן תלג, ודוקא כשהגמא מנלה, אבל אם מצא פת בגמא שאינה
נראית לכל, בגון שפא בחרין ובשולי התבה וקבשה בקרשי שולי התבה ואינו נראה לכל, יש לחש שפא וזה הוא חמץ, וכתב לבצנה
מיד. ועין בבאר הלכה מה שכתבנו בשם הרבנו חננאל בעקר דיני דסעיף זה:

א (א) חמץ בפסח וכו'. מדאורייתא הוי חמץ כשאר אסורים שנתערבו, שאינו אוסרין תערובתו אלא כדי לתן טעם בתערובות,
דהינו עד ששים, אלא שחכמים התירו בו, כיון דאית בה פת ולא ברילי מנה פלי שפא⁽¹⁾; ויש אומרים משום דהוי דבר שיש לו
מחירין לאחר הפסח⁽²⁾, וכרלמן בסעיף יא: (ב) במשהו⁽³⁾. וה"א דאיכא עור הנה צנדים להקל, סמכינו אשאלות דסבינא לה חמץ

שער הציון

(טז) אלה רבה וחקיעקב ויקוד-חיים והמד-משה והגר"ז:

הלכות פסח סימן תמו תמו

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה שלא יוכל]

להולכיו לביתו⁽¹⁶⁾.

(16) אמנם במשני"ב לעיל (סי' שח ס"ק יג) נתבאר בשם האחרונים, שההיתר להמשיך ולטלטל מוקצה שכבר נמצא בידו, אינו אלא בכלי שמלאכתו לאיסור ולא במוקצה מחמת גופו. וראה מה שכתבנו שם שיש אופנים מסוימים שגם במוקצה מחמת גופו יהיה מותר להמשיך ולטלטל.

[משני"ב ס"ק יז]

להגע בו פגדים אסור, דלקא אתי למיכל מנה"י⁽¹⁷⁾.

(17) ואף שביום הכיפורים מותר לגעת בדבר מאכל, כמו שכתב הרמ"א לקמן (סי' תרי"ב ס"ה) ואין חוששים שמא מתוך שיש בו יבא לאוכלו, ביאר במשני"ב שם (ס"ק לב) שדוקא בחמץ יש חשש שמא יבא לאוכלו, כיון שבפסח אינו בודל משאר דברי מאכל שאינם חמץ, מה שאין כן ביום הכיפורים שהוא בודל מכל המאכלים, אין לחוש שמא אם יגע במאכל יבא לאוכלו. ועוד, שביום הכיפורים מחמת אימת יום הדין אין להושיע שמא יבא לאכול ולעבור על איסורי היום, מה שאין כן בפסח.

ואף להריח חמץ, כתב בביה"ל לעיל (סי' תמג ס"א ד"ה אפילו) שאסור, מחמת חשש זה שיבא לאכול ממנו [וראה שם עוד טעם לדבר].

[משני"ב ס"ק יח]

אף על-ידי חייבה פקדה⁽¹⁸⁾, דטלטול מן הצד יקמה טלטול⁽¹⁹⁾.

(18) ואף שלטלטל קליפות מהשולחן על ידי סכין, כתב הט"ז (סי' שח ס"ק יח) שמותר, כתב במשני"ב שם (ס"ק קטו) ובשעה"צ שם (ס"ק צה) בשם הפמ"ג, שאין הדברים אמורים אלא כשעושה כן לצורך דבר המותר, כגון שרוצה להשתמש במקום שבו מונחות הקליפות [ובמנו כל טלטול מן הצד שכתב השו"ע (סי' שי"א ס"ה ו-ט"ז)]. אך שלא לצורך דבר המותר אסור הטלטול גם על ידי סכין, ולכן גם כאן שטלטול החמץ אינו כדי שיוכל להשתמש בגו, אסור לטלטלו גם על ידי קנה. וכן לענין טלטול עצמות וקליפין הנמצאים על הרצפה על ידי מטאטא וכדו', כתב בביה"ל לעיל (סי' שלז ס"ב ד"ה ויש) שמותר לעשות כן רק בגלל שהוא טלטול מן הצד על ידי דבר אחר לצורך שבת [שצריך לאותו מקום וכדו'].

(19) ודעת החו"א (ארי"ח סי' מז ס"ק יד) לענין גרידת מוקצה על ידי סכין, שאין זה נחשב טלטול מן הצד, כיון שעיקר הטלטול הוא לצורך המוקצה, ואינו דומה לטלטול כלי עם אבן, שכן שם עיקר הטלטול נעשה בכלי וממילא מטלטל גם את האבן. וגם דעת השו"ע הרב (סי' שח ס"ס) שאין טלטול מוקצה על ידי סכין נחשב טלטול מן הצד, אלא שכתב כן מטעם אחר, כיון שהסכין נחשב ידו הארוכה של המטלטל. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שח ס"ק קטו), במה שהורה החו"א למעשה בענין טלטול מוקצה על ידי מטלית. ובשדו"ח מוקצה על ידי דבר שאין דרכו בכך, דעת הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' יד סוף אות ב) שיתכן שמותר לכל הרעות, משום שאין זה נחשב כטלטול המוקצה אלא כניעורו, ויהיה מותר כמו שכתב השו"ע לעיל (סי' שח ס"ד) שמותר לגער אבן ששכח אותה על גבי החבית.

ולחזו את החמץ ברגלו, כתב ביה"ל לעיל (סי' רסו סי"ג ד"ה פן, ראה גם משני"ב סי' שח ס"ק יג) לענין המוצא ארנקי בשבת וירא שאם לא יטלנו יקדמנו אחר, שעל ידי טלטול ברגלו יש להקל, כיון שטלטול על ידי גופו אינו נחשב טלטול כלל. אך דעת החו"א (שם) ס"ק יג) שאין היתר לטלטל מוקצה ברגלו, אלא אם כן מטלטלו דרך הילוכו ואינו עושה את הפעולה לצורך טלטול המוקצה.

[ביה"ל ד"ה מתח]

ולמששה, כדאי אין להקל בחדן הפסח כנגד סכנת חטא⁽²⁰⁾.

(20) והחזו"א כתב (ארי"ח סי' קכ ס"ק א) שגם בפסח הפת מותרת, שהרי בגמרא מובא דבר פשוט שהפת מותרת, וללא כל הגבלה שההיתר הוא רק לאחר הפסח, ואם כדברי הביה"ל למה העלימו בגמרא הגבלה זו והניחו מקום לכל התלמידים לטעות. וכתב שאת דברי רבנו חננאל יש לפרש באופן אחר, עיי' שם.

סימן תמו

דיני תערוכת חמץ בתוך הפסח

[משני"ב ס"ק א]

כיון דאית בה פגדא לא כדילי מפה פלי שפ"א⁽¹⁾.

(1) ומבואר ברש"י (פסחים כט, ב ד"ה שלא בנינו) שאין אלו שני טעמים נפרדים אלא טעם אחד, כלומר, שהואיל וחמץ הוא איסור כרת החמירו בו לאסור במשואו, ואף על פי שאיסורי אכילת חלב דם אף הם איסורי כרת ולא החמירו בהם לאסור במשואו, שונה חמץ הואיל ואין רגילים להיבדל מלאכול אותו, שכן כל השנה הוא מותר באכילה, לפיכך החמירו בו יותר מבחלב ודם [אולם התרומת הדשן כתב (ח"ב סי' קפו) שנראה מדברי הרא"ש (ע"ז פ"ה סי' ל) שהטעם של 'לא בדילי מינייהו הוא טעם בפני עצמו].

[משני"ב שם]

ויש אומרים משום דהוי דבר שיש לו מתיירין לאחרי הפסח⁽²⁾.

(2) ואף על פי שדבר שיש לו מתיירין אסור רק בתערובת של מין במינו, אבל בתערובת של מין בשאינו בנינו אף דבר שיש לו מתיירין בטל, וכמבואר בשו"ע ביו"ד (סי' קב ס"א), מימי כותב הרמב"ם (פ"ז מהל' מאכלות אסורות הי"ב) שמשום חומר איסור חמץ החמירו בו שאין הוא בטל אף בתערובת של מין בשאינו בנינו.

ודרמ"א ביו"ד (שם ס"ד) הביא מחלוקת אם חמץ בפסח נחשב דבר שיש לו מתיירין, שיש סוברים שאין הוא בכלל דבר שיש לו מתיירין, שכן אף על פי שהוא מותר לאחר הפסח, מימי בפסח הבא שוב יהיה אסור.

[וראה בשו"ת תורת חסד (ח"א סי' יט אות ג) שכתב שדבר זה תלוי במה שנחלקו ראשונים מהו הטעם שדבר שיש לו מתיירין אינו בטל, שלפי הטעם שכתב רש"י (ביצה ג ב ד"ה שיש) משום עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, אף חמץ נחשב דבר שיש לו מתיירין, שהרי אפשר לאוכלו בהיתר לאחר הפסח, אבל לפי הטעם שכתב הר"ן (נדרים נב א), שכיון שהוא עתיד להיות מותר הריהו דומה להיתר שבו הוא התערב ולכן אינו בטל בו, אם כן חמץ בפסח אינו נחשב דבר שיש לו מתיירין, שהואיל הוא יהזור להיות אסור אף לאחר זמן ההיתר, נמצא שאין היתרו מוחלט, ושונה הוא מההיתר בו הוא התערב, ולכן בטל בו, וכן כתב בנו של הצ"ח (צל"ח ביצה ד א ד"ה אבל).]

טעם אחר מודע חמץ לא נחשב דבר שיש מתיירין, כתב הר"ן (פסחים ו ב בדפי הרי"ף) משום שאף לאחרי הפסח הוא אסור מדין חמץ שעבר עליו הפסח, ואף על פי שעל ידי תערובת הריהו מותר לאחר הפסח, וכפי שכתב השו"ע להלן (סי"א) [והדגון אם להחשיבו כדבר שיש לו מתיירין הוא כשהחמץ מצוי בתערובת], מימי הואיל וכשהוא עומד בפני עצמו אין לו מתיירין, אף כשהוא בתערובת לא דנו אותו חז"ל כדבר שיש לו מתיירין.

המשך במילואים עמוד 10

מילואים הלכות פסח סימן תמו המשך מעמוד קודם

הרביים, מחשש שמא יבא לאוכלו (וראה משניב להלן (סיק ט)). והמוצא בביתו חמץ שנמכר לנכרי, ואינו יכול לעשות בפניו מחיצה (כדינו המבואר בשו"ע לעיל (סי' תמ ט"ב)). כתב בשו"ת שבת הלה (חי' טו קט) שיכול לומר במפורש שאין דעתו לזכות בו, ואו להגביתו ולטלטלו למקום בו הטמין את שאר החמץ שנמכר לנכרי, שכיון שפירש בפיו שאינו חפץ לזכות בחמץ, דאי שלא יקנה אותו בהגבחתו ולא יעבור עליו משום 'כל יראה', וכמו כן, כיון שכל מטרותו בטלטול החמץ היא לטלק מרשותו כדי שלא יכשל בו, לא נהג בזה גם האיסור דרבנן לטלטל חמץ מחשש שמא יבא לאוכלו, כשם שלדעת רבנן החולקים על רבי יהודה אין חשש זה במטלטלו על מנת לשורפו. והוסיף (שם חי' טו נג), שיתכן שאינו עובר על 'כל יראה' אפילו בלא אמירה מפורשת שאינו חפץ לקנות את החמץ, שכיון שהחמץ אינו הפקר אלא שייך לנכרי, מסתבר שבסתם אינו קונה.

הוא הדין לענין חמץ, אך דעת הגר"ש איערבך (ששיב פ"ב הע' קד - מהזרחה חודשה) שיתכן שדברי הפמ"ג אמורים דוקא בפירות ערלה וכיוצא בהם, אבל חמץ שצויתה התורה להשביתו ולבערו בכל ענין, ובכלל זה גם באופן ששופכים עליו נפט ושורפים אותו שהוא דרך ביות, אם כן אין איסור לזכותו גם דרך הליכתו, ועוד, שהפמ"ג כתב בסוף דבריו טעם נוסף לאיסור לזכות פירות ערלה, כיון שהרואה אינו יודע שאסורים הם בהנאה, וטעם זה אינו שייך בחמץ.

(15) שם כתב, שהרי נחלקו רבי יהודה ורבנן (פסחים י, ב - יא, א) במי ששכח לבדוק את חמצו קודם זמן איסורו, אם מותר וצריך לבדוקו אחר זמן איסורו, שלדעת רבי יהודה איסור, שמא יבא לאוכלו, ולדעת רבנן מותר, משום שאין לחוש שמא יבא לאוכלו כיון שהוא מחזור אחריו לשורפו, ועל כל פנים מוכח שלכל הדעות אסור מדרבנן לטלטל חמץ כשאינו מחזור אחריו לשורפו, מחשש שמא יבא לאוכלו. ולכן הוצא חמץ ברשות הרבים אסור מדרבנן לטלטלו ולטלקו מרשות

הלכות פסח סימן תמו תמו המשך מעמוד 42

תשובה (שם) שאין התערבות אסורה, שלא גזר על משהו חמץ אצל נכרי, שכן כלפניו אין חשש של לא כדילי מנייה, שהרי מותר לו לאכול חמץ בפסח, ועוד, שלדעת חלק מהראשונים [תוס' חולין צז, א ד"ה אגור, וריטב"א ע"ז טט, א] הטעם שהכמים החמירו במשהו חמץ הוא משום שהחמירה בו התורה לעבור עליו ביביל יראה' ויביל ימצא', וטעם זה הרי לא שייך כשהחמץ אצל נכרי, שכן אין הוא עובר על 'כל יראה' ויביל ימצא', ואף אם התערבות הגיעה ליד ישראל, אין החמץ יחזור ויעורר לאסור את התערבות, כשם שחמץ שהתבטל בערב פסח אינו חוזר ויעורר בפסח (כמבואר בשו"ע להלן (סי' טז)). וכן כתב בשו"ת גור אריה יהודה (אריח סי' מט).

מאידך, הפמ"ג כתב (סי' תמח א"א ס"ק א) שאף חמץ של נכרי שהתערב במאכל של נכרי בפסח, הרי התערבות אסורה, וכן כתב בשו"ת אבני נזר (אריח סי' שעד), ובשו"ת תורת חסד (אריח סי' כא סוף אות ב) הסתפק אם התערבות מותרת באכילה, אבל בהנאה צידד שמותר.

וטעם נוסף כתב המנחת יעקב (כלל ע"ד ס"ק יט), שהואיל ויש חיוב לבער את החמץ בפסח [ואפילו כשמשהו ממנו נמצא בתערובת, וכפי שכתב הרמ"א כאן], נמצא שאי אפשר להמתין ולאכול בשעה שהוא יהיה מותר, ולפיכך אין הוא בכלל דבר שיש לו מתירין. וכתב הביה"ל להלן (סי' ד"ה ד"ה חמץ) שנראה שדעת השו"ע היא שחמץ אינו נחשב דבר שיש לו מתירין.

[משניב ס"ק ב]
במשנהו⁽³⁾.

(8) רמז שהרי חמץ של נכרי או של הפקר שהתערב במאכל של יהודי בפסח, הסתפק השערי תשובה (סי' תסו ס"ק ל) אם התערבות אסורה [וראה רמב"ן במלחמות פסחים ז, ב בדפי הרי"ף, שמפורש בדבריו שהיא אסורה]. ואם משהו חמץ של נכרי התערב במאכל של נכרי בפסח, כתב השערי

הלכות פסח סימן תמו תמו המשך מעמוד 46

(49) ודורש מחלוקתם מבואר כמרדכי (פסחים סי' תקנ"ד-תקנ"ה, ראה חו"א אריח סי' קיס ס"ק ד' ד"ה לענין), והוא האם דין ביטול שייך רק באיסור המתבטל בהיתר, ואם כן חמץ קודם הפסח לא יכול להתבטל שכן דבר היתר הוא, או שאף בהיתר המתבטל בהיתר שייך דין ביטול, ואם כן אף חמץ קודם פסח יכול להתבטל. והפמ"ג (פתיחה לסי' ד"ה ואם) צידד שחלוק אף חמץ נדון כדבר שיש לו מתירין [ראה מה שכתבנו בסוף זה לעיל (סי' א)]. שהאוסרים סוברים שהוא דבר שיש לו מתירין, ולפיכך אף על פי שהוא התבטל קודם הפסח אין סומכים על הביטול, המתיריים סוברים שאינו נדון כדבר שיש לו מתירין, ולכן סומכים על הביטול.

[משניב ס"ק לב]
ועין לקמן בסימן תנ"ג א"ת יו' ב'מ'שנה ב'רנ"ה⁽⁵⁰⁾.

(50) שם כתב שבעל נפש יחמיר לעצמו, ויחוש לדעת הפוסקים שקמח בקמח נחשב יבש ביבש, ולפיכך אם נתערב בקמח מעט קמח חמץ, יאפה אותו קודם פסח, וכתב כשע"צ שם (סי' כה) בשם שו"ע הרב

שהונחו על החלה אינן אסורות משום איסור משהו, אלא משום שכדי קליפה מהן קיבל טעם מהחלה, ולפיכך גם אם הן התערבו במצות אחרות הרי הן אסורות לדעת הסוברים שחוזר ויעורר. [אכן מדברי השע"צ כאן נראה, שלדעת הפמ"ג אפילו דבר שקיבל טעם חמץ ונתערב בתערובת של יבש ביבש הרי זה בטל אף לדעת הסוברים שיבש ביבש חוזר ויעורר, ושלא כדברי החו"א].

וצידד החו"א (שם), שלדעת הפמ"ג (סי' יא) שיבש ביבש חוזר ויעורר לפי הרמ"א [היא הדעה הראשונה במשניב להלן (סי' לג)]. המצות כולן יהיו אסורות אפילו אם לא חיממו אותן, שכן תערובת המצות האסורות באחרות היא תערובת של יבש ביבש, [אך כתב, שאפשר שבטרון זה שרק כדי קליפה מהן אסורות, אף בתערובת של יבש ביבש נהגים כדעת המתיריים שלא אומרים חוזר ויעורר].

[משניב ס"ק ל]
[יש חולקין⁽⁴⁹⁾].

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תְּמוּ

ביאורים ומוספים

ניכר בתערובת, גם אם לא הפרידו ממנה את החמץ מותר למוכרה לנכרי, והשויע שכתב כאן שהתערובת אסורה בהנאה, כתב את עיקר הדין שאסור ליהנות מהחמץ, אבל אכן מותר למוכרה לנכרי ולנכות מהמחיר את ערך החמץ.

[אך כאשר החמץ ניכר ואפשר להפרידו, כתב השע"צ לקמן (סי' תסז) ס"ק עג) שאסור למכור את התערובת גם אם הוא מנכה את דמי החמץ, וכתב החו"א (שם) שטעם הדבר אינו משום שהוא נהנה מהחמץ, שכן באופן זה אין החמץ אוסר את ההיתר בהנאה, שהרי ניתן להפרידו, ואין הוא אלא כעומד לידו, וכשמוכר את התערובת חוץ מדמי החמץ, אינו מוכר את החמץ כלל, ונמצא שאין הוא נהנה מהחמץ, אלא כתב החו"א, שאפשר שטעם שאסור למוכרה הוא משום שאסור ליתן מתנה לנכרי, וכשמוכר לו את התערובת בדמי ההיתר בלבד, הרי הוא בנותן לו מתנה].

[משנ"ב ס"ק ד]

שְׂעָזוּ פְּכָר אֵינִים פְּגִייוֹמָן⁽⁹⁾.

9) אכן אם בישלו בהם ביום האחרון של פסח, כתב לקמן (סי' תנא ס"ק ד) שהפמי"ג (שם א"א ס"ק א) צידד שאסור להשתמש בקדירה קודם שיעבור מעת לעת מזמן השימוש בחמץ (וכן כתב הפמי"ג בסימן זה א"א ס"ק א).

[משנ"ב שם]

וְלֹא שִׁיחָ לְמַגְדָּר הֶכָּא אִסּוּר פְּגִייוֹמָן⁽¹⁰⁾.

10) אכן, לגבי הנאה ממעשה שבת, כתב לעיל (סי' שיח ס"ק ה) בשם הרשב"א, שקדירה שבישלו בה בשבת אסור לבשל בה ביום חול, מפני שהיא בלועה בדבר האסור, כלומר ממעשה שבת, וכתב הפמי"ג (יו"ד סי' קב שפי"ד ס"ק טו) שמשמע ברשב"א שאף לאחר מעת לעת מזמן הבישול אסור לבשל בקדירה, והקשה הפמי"ג, לפי מה שמובא במשנ"ב כאן שבמקום שלא שייך החשש של 'אטו בת יומא' לא אסרו את שאינה בת יומא, אף שם היה צריך להתיר להשתמש בשאינה בת יומא, שהרי לאחר שבת כבר אין איסור לבשל.

[משנ"ב שם]

דָּעָזוּ הַכֹּל מִתְּרֵי⁽¹¹⁾.

11) אכן בלי הבלוע ביין שרף, כתב הפמי"ג (א"א ס"ק א) שאסור להשתמש בו ללא הנעלה. וכן נראה ממה שכתב המשנ"ב לקמן (סי' תנא ס"ק קכב) בשם הפוסקים שיין שרף הבלוע בכלי נותן טעם לשבח אפילו כשאינו בן יומא.

[משנ"ב ס"ק ו]

וְקִימָא לָן דְּכַעֲזֵי נְטִילָה⁽¹²⁾.

12) ושיעור כרי נטילה, כתב השריע (יו"ד סי' קה ס"ד) שהוא כעובי רוחב אצבע, וביאר המשנ"ב לקמן (סי' תסא ס"ק כד) דהיינו רוחב אצבע אגודל בינוני.

[ביה"ל ד"ה וכן]

אָבֵל הָךְ דְּלִקְפֵן סִימָן תְּסוּ סַעֲפִי טוּ דְיֵישׁ שְׁאוּקְרִים אֶת כְּלָה⁽¹³⁾.

13) שם כתב השריע שיש סוברים שאם נמצאה היטה מבוקעת בתוך תרנגולת צלוייה בפסח, הרי התרנגולת אסורה כולה, לפי שכשמהפכים אותה בשפור מתפשט הטעם בכלה.

[ביה"ל ד"ה ואין]

פְּלֵם דַּעֲפֵם לְהַקֵּל פְּסַק הַשְּׁלֵמֵן עֲרוּקָה⁽¹⁴⁾.

14) וכן כתב במשנ"ב לקמן (סי' תסא ס"ק כד) בשם הגרי"א.

[משנ"ב ס"ק ב]

דְּסִבְיָא לֵה דְחַמְצָא פְּפַסַּח שְׁנָה לְשָׁר אִסּוּרִין דְּכַשְׁשִׁים⁽⁴⁾.

4) וכתב הבאר הדיטב (ס"ק א) בשם האר"י, שהנזוהר ממהשו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה. והקפ החיים (ס"ק ב) ציין לדברי הזוהר (ח"ג דף רפב ע"ב) שכתב 'ומאן דנטיר לון מחמץ ושאר נפיה, איהו נטיר מיצר הרע לתנא'.

[משנ"ב ס"ק ג]

דְּלֹא קִימָא לָן פִּן לְמַעֲשֵׂה⁽⁶⁾.

6) והחו"א כתב (א"י"ח סי' קיט ס"ק ג) שאפשר שגם כאן ניתן לסמוך על הסוברים שרי להשליך את דמי החמץ לים ולמכור את כולו לנכרי, כיון שטומכים על דעת השאילתות שהחמץ בטל בשישים במקום שיש עוד צודים להקל, אולם כתב החו"א (שם) שאין בכך ריוח, שהרי אפשר למכור לנכרי את התערובת חוץ מדמי החמץ שבה [אכן, המשנ"ב כאן כתב שאין למכור חמץ לנכרי באופן זה, אלא במקום הפסד גדול מאד].

[משנ"ב שם]

דְּבַמְקוּם הַפְּסָד גְּדוֹל קָאֵד אֵין צְרִיךְ לְשׁוּרְף הַכֹּל⁽⁶⁾.

6) ומשהו חמץ שנתן טעם לפגם במאכל אחר, כתב בשע"צ להלן (ס"ק קסא) שאף אלו שנהגים לאסור מאכל שקיבל טעם לפגם מהחמץ, יכולים למכור לנכרי את המאכל אף שלא במקום הפסד.

[משנ"ב שם]

אִלָּא יִמְכֹּר כִּלּוּ לְנִכְרֵי חוּץ מְדַמֵּי אִסּוּר שְׂפּוּזִים⁽⁷⁾.

7) ובשעת המכירה, כתב הרשב"א (תורת הבית הקצר ב"ה ש"ה דף טז ע"א. הובא בטור יו"ד סי' קלד), שיש אומרים שצריך לומר לעובד כוכבים שהוא מוכר לו חוץ מדמי האיסור, והרשב"א שם חולק וסובר שאין צריך לומר כן, והשר"ך (שם ס"ק ט) נקט להלכה כדעת הרשב"א.

[משנ"ב שם]

וְהוּא קְדַעַת הַקְּטַנָּה בְּסִימָן תְּסוּ קַעֲפִי⁽⁸⁾.

8) שם כתב השריע שאם נמצאה חיטה מבוקעת בתרנגולת מבושלת, מותר למכור את התרנגולת לנכרי, שבמכירה זו אין הוא נהנה מהחיטה, שכן הטעם שנתנה החיטה בתרנגולת אינו מוסיף לערכה, אולם כתב הרמ"א שם שבמדינות אלו אין נהגים למכור את התרנגולת, אלא לשורפה, והיינו מזה שכתב המשנ"ב כאן שבמקום הפסד גדול מאד אפשר לסמוך על דעת השריע ולמכור לנכרי את התערובת חוץ מדמי האיסור שבה, שבאופן זה אין הוא נהנה מערכו של החמץ, ושלא במקום הפסד גדול מאד, יש לנהוג איסור בדבר, וכפי שכתב הרמ"א שם.

אכן, מסתימת לשון השריע כאן שכתב שחמץ אוסר במשהו אפילו בהנאה, משמע שהתערובת אסורה בהנאה בכל אופן, אפילו על ידי שימכתה לנכרי חוץ מדמי איסור שבה, ולכאורה דבר זה סותר למה שכתב השריע שם בסי' תסז, וכתב השע"צ שם (ס"ק עג) שיש לומר שמה שמבואר שם בשריע שמותר למכור את התערובת חוץ מדמי החמץ, היינו דוקא אחר שהסיר מהתערובת את גוף החמץ ולא נשאר בה אלא טעמו, ומה שכתב כאן שאסור ליהנות מהתערובת, היינו קודם שהסיר את החמץ ממנה, או שאי אפשר להפריד ממנה את החמץ.

[אולם מסתימת לשון המשנ"ב כאן נראה שלדעת השריע גם אם לא הסיר את החמץ מהתערובת מותר למכור אותה לנכרי ולנכות מהמחיר את ערך החמץ, וצ"ע].

והחו"א כתב (א"י"ח סי' קיט ס"ק ד ד"ה במ"ב) שאם אין החמץ

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּמוּז

כב באר הגולה

ג נבכ הפניד בסוף פרק ר בחלכות תמיד ופסח (לפני כהן המסרשים ועב) בירח דעו סימן קח קסאזי ר הן ששים קסב צדי יטילר

(3) [ג] פֶּהֲנֵאָה. הנה וצריך לשרף הכל, (ג) ולא סגי בפדיון דמי סמטין (2) ולמכור השאָר (מרדכי פ"ק הפסחים) וסמקי בהרא"י סימן קסד ותשיבה מהר"י בריון). מיהו, (ד) כלים (ד) [ד] שנתבשל בהם נותרים לאחר הפסח ואין צריכים שכינה או הגעלה (דע ותו' פ' ב"ש). ירדיו תערכתו קדין שאָר מערובות, אלא שמה שאוסר בשאר מערובות פחות מששים אוסר בהמץ במשהו, אבל אם בשאר מערובות לא היה צריך עשים אלא קליפה או נטילת מקום, אף בהמץ בן, שחם בהם (ה) בלא רטב (ו) ודי (5) בקליפה בשאר אסורים. *וכן אם נגע פטר חמץ בכפר מצה (י) ושניהם חמין (ה) *ואין שם דבר (ו) המפפפפפ, לא אסור אלא מקום

שערי תשובה

ארה וקול שחל. באחד שאסר חסס טנא בתבחו חסן שקורין לעק"ה ואינו יודע אם החם שם קדם פסח או אחר פסח כי שכן אם ברך שם אם לאו והפגעה היה כי א"ל, ובכח שאף אם הוא מפפפפ הרבה מ"ם גנה שהוא ר' שבעות אחר הפסח י"ל שנתפפש אח"כ. ופסקמא פדן בפערת דריקה לל מקומות שפכתיסין בו חמץ, ונמי למת דאקרינו שיקי ורישלוס כר, וגם נוספ דדענו הוא וילקלא, ע"ש: [3] בהנאה. עבה"ט, וכתב בש"י ח"א סימן כא: בשל דגים פמכתת של חמץ שלא לשפמש בו כמים הרבה, והפך שנהגים בו הגיס פכשיל אחר וסמני עתנו קצת לתכשיל אחר, וכתב שפספ"ר ח"י נפל טעות דפסיס מ"ש קדם חס"ו ומה"ש לאפטר, ובאמת לימא, אך בנה"כ אוסר וכתב שכו נתפשטת חורואה, וכ"כ ע"ש ומג"א, לכן אין להקל אלא אי"כ יש עוד צד לתר, ויבאן יש צד לתר דריקבר אחר כי תרשים (וימשכע דאף מה שנתבשל פמכתת מ"ס דריקבר), וכתבנו פסול שלא ויהי דבר המתבשל בו דבר חרף, ומזה יש לומר, שהחסיד בכפוי גנרנא איפ"ס שאינה ב"י ט"מ אחר כי תרשים יש לתתיה, ולכתחלה בקל האסורים אסור להשתמש בכלים אף שלא נשתמש בהם שנים הרבה ימ"ש בחמץ, ע"ש: [7] שנתבשל. עבה"ט, ועין שאלות ותשובות בית אפרים סימן לה, בקלי נחשט שנטפמשו בה חמץ בפסח אם יש בה בלוע מקבר טמר לאחר הפסח, ואם הוא כלי חרש נשתמש בו בפסח חמץ בעין ובלע הרבה, או אפלו מעט ואין באמר ר"ב פתכשיל שמשפלין בו עשה, מה שנקבל בו יש לתחמיר, אבל אם יש רב פתכשיל מ"ס, ונאפ"ר ששאלו לכתחלה יש להקל פכה"ג שרואה לבלע עשה

באר היטב

בששים כמו שאר אסורים, וכ"כ בתשובת מ"ב סימן סט והוא ג"כ ב"מ"א לקמן בסימן חסו ס"ק לג, ובי"ט למעשה נראה הדקריהם שאין סוכיין ע"ז א"כ הא"כ עוד הרבה צדדים להקל, ח"י. האר"י ו"ל פתב: התורה ממשוה חמץ בפסח מבטח לו שלא יתאסר כל השנה: (3) פהנאה. הח"י העלה דבמקום הפסד מרבה או בשעת הדחק, המקל להסיר פהנאה ולתשליף דמי הנאת החמץ שמערב בו לים הפלח לא הפסיד כי יש לו על מה לסמוך, ע"ש, ועין בתשובת חסם צבי סימן פו, ואם נהצרב מאסור שנאסר במשהו בתכשיל אחר, דהוי תרי משהו, מסיק חס"ו ב"ד סימן צב שאם נאסרה הסהיכה במשהו ונקלה לקרנה אסרה וסלקוה אין פליטתה אסרה במשהו ותרי משהו לא אמרינו, אבל לח פלח שנתערב בדרך זה נאסר לעולם במשהו, ועין ט"ו סימן חסו ס"ק יז, וכה"כ כתב הש"ך עצמו ב"ד סימן קלד ס"ק טו, והנהנה הפסד השיג על חס"ו וסדך לתרן דברי עצמו, וא"ו הקריע להקל בש"י, ועין בע"ה, והב"מ סימן חסו ס"ק יג מבאר שדעתם עקר להלכה כדעת הש"ך, וכתב הש"ך בנה"כ שכן נתפשט ההוראה אצל כל בעלי הוראה לתקרא בתרי משהו, ודע, דלח בלח אסור תרי משהו אפלו לט"ו ב"מ"ש, וכתב אלהי רבה הוכיח בראיות ברורות והעלה להלכה למעשה להקל בסהיכה שנאסר במשהו שנקלה לתכשיל אחר שיש רב כנגדו, לשמפירין סהתיכה וסלקוה, אבל אם אין מפירו הכל אסור, דאסור למכור לא"י חרץ מדתי אסור שבו כל שאר האסור דאורייתא עצמו פלח מערב בחוכו, ח"י, ע"ש: [7] שנתבשל. אפלו שנתבשל בהם תכשיל שפלה חמץ, וסמך לכתחלה להשהותה צד לאחר פסח, ואם נהצרב כלי חמץ, פתב בפ"ח דאינו פסול, דהוי דבר שיש לו חמירין: (8) בקליפה. ל"ד, אלא גדי נטילה, פמב"א ב"ד סימן קה, ע"י סימן חסא ס"ה: (1) המפפפפפ. משמע דאם יש דבר המפפפפפ, אפלו בן התר שמו, אמרינו דאזיל וממטם להכחוש באסור מחמת עצמו, וכ"כ המ"א להחמיר ונפ"ח: (1) המפפפפפ. משמע דאם יש דבר המפפפפפ, אפלו בן התר שמו, אמרינו כול לילך] באסור מחמת עצמו, ולכן כתב: מצות השוחטים בשמן ונגעה א' מהם במקרה במקום שנתכפלה ונתחמץ אסרה אוסרת להכרתה גלה,

באר הלקה

* וכן אם נגע וכי'. לכאורה אין לו שום בארה, דהיח' ה? ומצאתי בספר משהיהיתה שערות גנה וכתב דאפ"ר לומר, דכ"ן דבשאר אסורין ביריה דצה סימן קח לא נזכר אלא נגישה דצלי דנזכר שאלא בגידו או בחתיכה שפגולת עם האסור, ולא נזכר שם החסם דאפ"ה, לקח פתב וכן אם נגע פטר חמץ וכי', ורצה לומר, ברישא חסם דצליה וסיפיה חסם דאפ"ה, דבשניהם אינו אוסר אלא מקום מגעו בלבד, וחסם דצליה דהכא הינו דליכא אלא נגישה בעלמא, אבל הך דלקחן סימן חסו סעיף טו דרש שאוקרים את פלה"ס מ"ג ב"ל"ה צ"ל י"ד שפ"ה, שכתש"הפ"ה השפיד מתפשט הטעם בכלה וכתב"א שם, עד כאן לשונו, ולענינה דעמי נראה דצ"ל דצ"ל לומר * וכן: * ואין שם דבר המפפפפפ וכי', בלבד. עין מגן אבכהם בסעיף קטן ב בסוף ע"כ פתב דאפ"ר דינו כצ"ל, ומיהו נראה לי דיש להורות בזה כמו שכתב מ"א בקליפה בסימן חסו סעיף יד, דעל כל פנים לא עדיף צ"ל ממליחה. ועין בפרי"מגדים שכתב דאף על גב דשהיק כאן הרב על מה שכתב המחבר באין מפפפפ לא אסר אלא מקום מגעו, לא אודי לה, אלא סמך את"סו סעיף יד דמליחה אסורין כל אותה חתיכה דצ"ב פסח בששים ובפסח במשהו, וכתב"ה פן הוא דעת הב"ח שם בסימן חסא, ולמעשה יש לעין, דהפ"ר ח"דש לקחן בסימן חסא והג"ר בסימן זה וכן המאמר מ"דכי בסימן חסא, פלס דעתם להקל בפסח השלחך עירובי¹⁴, ועל פרטו דטעמיה דדוקא שם בקליחה דנמצא היתה על פשו

משנה ברורה

פסח שנה לשאר אסורין דבששים⁴ [אחרונים]: (ג) ולא סגי וכי'. לאפוקי מדעת הפוסקים שסוכרים דסגי ששליף דמי החמץ המערב בו לים (והוא כעין פדיון) ואחר"כ מ"ס למכור או לתן לעצמו הכל, קא משמע לן (6) הלא קומא לן בן למעשה⁵, ודע, (3) דהאחרונים פתבו דבמקום הפסד גדול מאד אין צריך לשרף הכל⁶, אלא ומכור בלוי לנגרי חוץ מרמי אסור שבו⁷, דכ"ן ש"א"י לוקח דמים בעד האסור המערב בו אם פן אין נהנה מנגו, והוא כדעת המחבר בסימן חסו סעיף י8, ועין שם בסעיף ט פמטנה ברורה לענין אם נהצרב מעט מאותה קרנה שנאסר במשהו לחוף קרנה אסרת: (ד) כלים שנתבשל בהם. אפלו (ג) בשלד בהם בפסח עצמו חמץ של ישראל הרבה ונבלעו בהם, אפלו הכי מותרים אחר הפסח, שאז כבר אינם בני"זמין⁹ ולא שיה' למגור הכא אטו בני"זמין¹⁰, (ד) דאז הכל מותר¹¹, ורק פשמשהו אותם צריך לשפשיף היטב החמץ בעין שלא יהיה נזכר בהם; ומשום הבלוע אינו עובר בכל ימצא בהם שמששהו אותם, כמו שכתוב בסימן חסא: (ה) בלא רטב. דאם היה זה עם רטב, בשאר אסורים בששים, ה"כ לענין חמץ הוא במשהו: (ו) די בקליפה. לאו דוקא, דחם בהם בלא רטב דינו כצ"ל וקומא לן דכ"ע נטילה¹² מזה שיש בה שמן שנגעה בחמץ, נאסרה בלה, דאזיל שמנונית של התר שבמקום מגעו לאפוקי שאם יש שם דבר המפפפפפ, כגון פש"ט¹³ כגון פש"ט¹⁴

שער הציון

(6) והחיצוניות פתב דבמקום הפסד מרבה מאד, המקל לסמך על התר זה לא הפסיד, ומשאר אסורין לא משבע פן: (3) פן מוכח ממש"היהיה וביתימאי והג"ר וכן הקל הפ"ר ח"דש בששיטה. ועין בפרי"מגדים מה שכתב בענין זה להקל בערב"פסח וכן לענין יבש ביבש בפסח: (א) פן כתבו הרבה אחרונים: (7) פרי"מגדים:

תורה: 1 עונה, עוגיה, 2 מצה מלאה.

הלכות פסח סימן תמו

מגעו בלבד, לפי שאינו מכליע יותר: הגה ויבדן (י) ויחא מלמא (ט) ולעגן בפשיל שיש בו חמץ עם שאר תבשילין, (י) יש מקלין (יא) במקום דהנה מתר בשאר אסורים (מדרכ פכיש), (יב) *ויש מחמירין דמשנהו מהיו איכא (תנחות סמ"ק תתי"ד ע"ז); (יג) ונדקא במקום *ששנה בו ויחא אלא דבשאר אסורים לאו מלמא היא, כמו שיתבאר ביונה דעה סימן קח בסענתא דשמיא: ב *חמץ (יד) שנתערב (טו) משש שעות (ולמעלה) עד

באר היטב

ומירו אם נגעה בצד האחר במקום שלא נתקפלה שרי, דאין האסור בלוצ יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רטב אפילו התפר שמן ונאף כה"ג תרי אסור מחמת עצמו, מ"מ המצה פתולה שאינה אלא חמץ הספים ח"י לט"א, עכ"ל. וי"ל דצריך נטילה, עין ח"י. אם עבר ובשלו בלא קליפה היכא דצריך

באור הלכה

דש"ך בה לפעמים שמנתיב ונגם דאין אנו יודעין באינה מקום היה הנתיבה, לכן מחמירין על אותה חתיכה. מה שאין כן בענינו בשתי ככרות שלא שף בקום שם שמנתיב בל און להחמיר. אמנם דעת האלהי רבה בסב"ח, וכן מצאתי ביר אהא אחרונים שהעתיק דברי הפ"ח. וכל זה הוא רק משום הקרא דחמץ נהגין להחמיר, ונראה דבמקום הפסד יש להקל להקל בזה. אחר כך מצאתי ביונה דעה סימן קח בפרימנדים בשמתי דעת אות לח שמצדו פסין להקל במקום הפסד באסור כחוש פנה שאין בו שמנתיב בל: * ויש מחמירין וכו'. קחב בספר בית מאיר: נראה דאין להחמיר אלא במידה ולא שכיס בל. דהנה להטיל אלו נאפה פח חמץ בפסח עם בשר שמו, בנה יש להחמיר. משום דהרי דלאו מלמא היא, משהו מירו איכא, אבל כמה דשכיס, כמו נמצא חשה באחד מהבשילין בסעור. אין שום סכנה להחמיר אפילו בתנור סתום דש"ך בו ויחא, דנה גרע מברי משהו שדברו האסוריים²², שהרי אפילו מפשור שמן טפול אינו נלטה דקמא לן פלוין אלא משהו, וזה הריס הקא מן החשה, שאף אם כל נפשו נתערב אינו אלא משהו ושעל ידי ריח, ולדעת הרד"מ ורמב"ן, ללוי באמת אפילו משהו אינו²³, בודאי בכנה כדאי השאלות לטוב ולחמיר, בפרט במקום קציעה שמתח יוס"טוב, ואין ראיה מהוספות שמחמירין אפילו בחשה, שהם פוסקים כרב דריחא מלמא היא וכו'. עין שם שהאר"ק בזה וטס"ק בן לרינא: * ששנה בו ויחא. עין משנה ברוח בטה שוכטבו *אבל בדבר דלא שף בו שם ויחא וכו'. ולעגן בשלו, עין במגן אבקהם שפטיק דהא דחמיר רב ביונה דעה סימן קח סעיף ב בה"ה בשהנה הפסד סתום לגמרי אף בשלו [אם לא בספק מובה], דהוא בסמין השמירין לשבת, דבין ששוחין זמן רב בתוך התנור והפסד סתום מפל צד, ריחן תוק ורינו בצלי, אבל בסתם בשלו, אף ששוחין שעה או שנים, אין להחמיר. ולעגן פסח, עין כמה שפנתנו במשנה ברוח: * חמץ שנתערב וכו', בשאר

ומפסח את טעם משהו חמץ הנפלט, ועל ידי כן מפעפע טעם משהו זה ומתפשט בכל התפר, כמו שהיה דבר כל דבר שמן לפעפע ולהתפשט פתח שהוא חם. ואם נגעו מצות אחרות כון שנתערב, יש להחמיר על ידי קליפה²⁴ או שימכרם לגמרי [אחרונים]: (ט) לעגן תבשיל וכו'. אין הלשון מדקדק בל פה, דהתבשיל (כ) בקורה לא שנה בו ויחא²⁵, כמבאר ביונה דעה סימן קח, אלא הפונה בצלי, ויגון ששהה צלי שמן בסעור ודבר של חמץ, דאזיל האי שמן ומפסח לבדו, והנה האי כדן ונתון בית של חמץ בצלי: (י) יש מקלין וכו'. דאף שקחין בפסח במשהו, הינו נבדלע ממשות האסור ולא בית בעלמא²⁶, דלעגן זה לא חמירא חמץ משאר אסורים: (יא) במקום דהנה מתר. ורצה לומר, בדבר שאקמא לן בעלמא ויחא לאו מלמא בריעבד, הוא הדין לעגן חמץ לא חמירא שפי, ולא פוקי במה דמחמירין בעלמא, כגון באם היה (ו) התפר דבר חריף (ו) שישאב האסור בקרבו, וכל שכן הקא לעגן פסח: (יב) ויש מחמירין דמשנהו וכו'. ואסור אפילו בדיעבד: (יג) ונדקא במקום וכו'. הינה שנהה הפסד קטן וסתום, והחמץ והמצה שניהם מגליין²⁷ בתוך הפסד, דבכחן זה קמא לן בעלמא ודיעבד ויחא לאו מלמא היא, ולכתחלה אסור לצשות פן, וכמבאר ביונה דעה סימן קח, עין שם, ולכן בחמץ דחמירא שפי סבינא לה להאי סכנה בתרא דיש לאסור אפילו בדיעבד, דלגבי חמץ ויחא מלמא היא, אבל בדבר דלא שנה בו שם ויחא ואפילו לכתחלה מתר בעלמא, כגון

שער הציון

שנהה הפסד גדול²⁸ (כ) ופתוח או שאחד מהן מן שניהם היה מכסה, פנה גם בחמץ אין להחמיר. ולעגן חלקה, כדן פתח הרב ביונה דעה שם דבמקום הפסד מרבה יש לסמך אסכנא ראשונה²⁹ דגם בחמץ ויחא לאו מלמא היא. וכתב המגן אברהם, דהנה לא חמיר אלא בשנהה התנור הקטן על פל פנים פתוח קצת במקום שהשנה יוצא, אבל בסתום לגמרי לא מקלין בחמץ אפילו במקום הפסד, וכן דעת האלהי רבה. והוסיף המגן אברהם עוד, דחמין השמירין לשבת (שקורין צ'אלינ"ט), אף על פי ששכשלין אותם בקורה, בין ששוחין שם זמן רב והפסד סתום מפל צדדין ריחן סוך ודינן בצלי, וממילא אף בהפסד מרבה אסור בחמץ לדעתו, וכ"ל. (ט) אבל רב האחרונים הספימו, דבהפסד מרבה או בשעת הדחק כגון לצרף שמתח יוס"טוב, יש להקל בדיעבד בצלי אפילו בקטן וסתום לגמרי וכמו בשאר אסורים, וכל שכן בחמין השמירין לשבת דיש להקל במקום הפסד מרבה, וכ"ל. והנה ששוחמין בו התנור, לכתחלה יש לקח חדשה, ודיעבד אם פהמו התנור בלשנה, אפילו לא הריחו אותה אינה אסרת [אחרונים]: ב (יד) שנתערב וכו'. ואם ערבו (י) במידה, כגון שצריך הדבר לצשותו ולתקנו עם חמץ, כגון מוריס (פרוש, שפון דגים) שמשמירין בו לחם קלוי, אף על פי שיש בו ששים כנגד חלקם אסור, ותיב לבצור מדברי סופרים קדם הפסח³⁰, (יא) ואם לא בצרו וצבר עליו הפסח, יש אמרים שאסור בהנאה, אלא אם כן מוכר לגמרי חוץ מדמי אסור שבו: (טו) משש שעות ולמעלה וכו'. אף על גב דלוקין עליו בזמן שהוא

שנהה הפסד גדול²⁸ (כ) ופתוח או שאחד מהן מן שניהם היה מכסה, פנה גם בחמץ אין להחמיר. ולעגן חלקה, כדן פתח הרב ביונה דעה שם דבמקום הפסד מרבה יש לסמך אסכנא ראשונה²⁹ דגם בחמץ ויחא לאו מלמא היא. וכתב המגן אברהם, דהנה לא חמיר אלא בשנהה התנור הקטן על פל פנים פתוח קצת במקום שהשנה יוצא, אבל בסתום לגמרי לא מקלין בחמץ אפילו במקום הפסד, וכן דעת האלהי רבה. והוסיף המגן אברהם עוד, דחמין השמירין לשבת (שקורין צ'אלינ"ט), אף על פי ששכשלין אותם בקורה, בין ששוחין שם זמן רב והפסד סתום מפל צדדין ריחן סוך ודינן בצלי, וממילא אף בהפסד מרבה אסור בחמץ לדעתו, וכ"ל. (ט) אבל רב האחרונים הספימו, דבהפסד מרבה או בשעת הדחק כגון לצרף שמתח יוס"טוב, יש להקל בדיעבד בצלי אפילו בקטן וסתום לגמרי וכמו בשאר אסורים, וכל שכן בחמין השמירין לשבת דיש להקל במקום הפסד מרבה, וכ"ל. והנה ששוחמין בו התנור, לכתחלה יש לקח חדשה, ודיעבד אם פהמו התנור בלשנה, אפילו לא הריחו אותה אינה אסרת [אחרונים]: ב (יד) שנתערב וכו'. ואם ערבו (י) במידה, כגון שצריך הדבר לצשותו ולתקנו עם חמץ, כגון מוריס (פרוש, שפון דגים) שמשמירין בו לחם קלוי, אף על פי שיש בו ששים כנגד חלקם אסור, ותיב לבצור מדברי סופרים קדם הפסח³⁰, (יא) ואם לא בצרו וצבר עליו הפסח, יש אמרים שאסור בהנאה, אלא אם כן מוכר לגמרי חוץ מדמי אסור שבו: (טו) משש שעות ולמעלה וכו'. אף על גב דלוקין עליו בזמן שהוא

תרי"ג: 1 חמיצת דקוח.